

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการสร้างชุดการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐศาสตร์ครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ซึ่งมีขั้นตอนในการวิจัยและสรุปผลการทดลองดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างชุดการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐศาสตร์ครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพโดยใช้เกณฑ์มาตรฐาน 80/80

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้หาประสิทธิภาพของชุดการสอน

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนบ้านขุมขุมปรกฟ้า (ประสงค์ราษฎร์สงเคราะห์) กิ่งอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของชุดการสอน

1. ชุดการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐศาสตร์ครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 ชุด
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐศาสตร์ครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ มีความยากง่ายระหว่าง 0.27 – 0.80 ค่าอำนาจจำแนก (B) ตั้งแต่ 0.25 – 0.87 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

การทดลองหาประสิทธิภาพของชุดการสอน

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยการนำชุดการสอนที่สร้างขึ้นและผ่านการหาคุณภาพเบื้องต้นแล้ว ไปดำเนินการสอนกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 ของโรงเรียนบ้านจันทรมุขปรกฟ้า (ประสงค์ราษฎร์สงเคราะห์) กิ่งอำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 30 คน โดยทดลองระหว่างวันที่ 12-30 มิถุนายน 2546 เมื่อสิ้นสุดการสอนแต่ละชุดแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการประเมินหลังเรียนด้วยการทำแบบทดสอบหลังเรียนและทำการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐศาสตร์ครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนจบทุกชุดการสอนแล้วและนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่อง เศรษฐศาสตร์ครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. หาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวแรก (E_1) โดยการหาค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยชุดการสอนแต่ละชุดผ่านเกณฑ์ที่กำหนด และหาค่าเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์เป็นร้อยละของชุดการสอนทั้ง 5 ชุด
2. หาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80 ตัวหลัง (E_2) โดยการหาค่าร้อยละของจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การสร้างชุดการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐศาสตร์ครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปรากฏผลดังนี้

1. ได้ชุดการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐศาสตร์ครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. ชุดการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐศาสตร์ครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 90.00/86.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการใช้ชุดการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐศาสตร์ครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 5 ชุด พบว่า จำนวนนักเรียนที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยชุดการสอนแต่ละชุด ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดโดยเฉลี่ยแล้ว คิดเป็นร้อยละ 90.00 และจำนวนนักเรียนที่ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนผ่านเกณฑ์ที่กำหนด คิดเป็นร้อยละ 86.67 เมื่อเปรียบเทียบกับประสิทธิภาพของเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้ พบว่า ชุดการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐศาสตร์ครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ คือ 90.00/86.67 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

1. ชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผ่านขั้นตอนการผลิตที่เป็นระบบ กล่าวคือในขั้นแรกผู้วิจัยได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ คาบเวลาเรียน การวัดผลและประเมินผลจากหลักสูตรและคู่มือครู ศึกษาสภาพปัญหาจากประสบการณ์ในการสอนของครูและนักเรียนจากการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างชุดการสอนเพื่อกำหนดรายละเอียดของจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละชุดการสอน นอกจากนี้ชุดการสอนได้ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ของเนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ ผ่านการทดลองกับนักเรียนเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ความเหมาะสมของเวลาและกิจกรรม แล้วได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องจนกระทั่งสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจึงนำไปใช้ในการทดลอง ดังนั้นชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้จึงเป็นชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพที่เหมาะสมจะนำไปใช้สอนได้

2. ชุดการสอนที่สร้างขึ้นสร้างความสนใจของนักเรียน ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียน โดยในแต่ละชุดจะมีกิจกรรมหลากหลายรูปแบบให้นักเรียนได้ปฏิบัติ แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชุดการสอนส่งเสริมให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมและสรุปความรู้ด้วยตัวเอง โดยการทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนได้ร่วมอภิปราย ชักถาม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม นอกจากนี้ ภายในชุดการสอนได้มีการนำสื่อที่น่าสนใจมาใช้ประกอบในการทำกิจกรรมของนักเรียน เช่น รูปภาพ ป้ายนิเทศ แผ่นพับ เอกสารความรู้ในการค้นคว้าที่เป็นภาพการ์ตูน ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้มีความสนใจในการศึกษาค้นคว้า จึงมีส่วนทำให้นักเรียนสามารถรับรู้และเข้าใจบทเรียนได้ดี ซึ่งหลักการเรียนรู้โดยใช้สื่อประสมดังกล่าวสอดคล้องกับ

แนวคิดในการใช้ จิตวิทยามาผลิตชุดการสอนของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2537, หน้า 113-114) ได้กล่าวไว้ว่า ชุดการสอนเป็นสื่อประสมที่ได้จากระบบการผลิตและการนำสื่อการสอนที่สอดคล้องกับวิชา หน่วยหัวเรื่อง และวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ชุดการสอนที่สร้างขึ้นอาศัยหลักการทางจิตวิทยาการเรียนรู้ ที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในวิชาเศรษฐศาสตร์ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีอายุระหว่าง 14-15 ปี พรหมณี ชูทัยเจนจิต (2538, หน้า 254-259) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางด้านความรู้ความเข้าใจของเด็กวัยนี้ไว้ว่า ความสามารถทางสมองอยู่ในขั้น formal operation หรือขั้นที่สามารถใช้สมองแก้ปัญหาในสิ่งที่เป็นนามธรรม สามารถทดลองสมมุติฐานได้ ส่วนลักษณะทางสติปัญญาเด็กสามารถที่จะเข้าใจ ความคิดรวบยอด (concept) ที่เป็นนามธรรมและง่ายต่อการเข้าใจได้ดีขึ้น ช่วงความสนใจของเด็กวัยนี้นานขึ้น แต่ถึงอย่างไรเด็กก็ยังอด “ฝันกลางวันไม่ได้” เพื่อทดแทนสิ่งที่ขาด และทั้งนี้เพราะโอกาสที่คิดเพื่อฝันมีจำกัด วิธีช่วยของครูคือ พยายามให้ทำการบ้านหรือทำกิจกรรมซึ่งท้าทายจินตนาการ อาจส่งเสริมความฝันให้เป็นประโยชน์เกี่ยวกับอนาคต เช่น ฉันทิมนักลงทุนในอนาคต งานที่นักเรียนชอบ ทำอย่างไรจึงจะได้งานนั้น เป็นต้น นอกจากนี้ วารี ธีระจิต (2534, หน้า 35-45) ยังได้กล่าวไว้ว่า เด็กต้องการพื้นฐานความรู้ที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ออซเบลที่กล่าวว่า ถ้าเราพิจารณาเลือกหลักการเรียนรู้ที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อปัจจัยการเรียนรู้ของเด็กนั้นก็คือการสอนเด็กเมื่อเด็กพร้อมที่จะเรียน คือเด็กต้องการการสร้างแรงจูงใจ ครูควรจะให้ข้อเท็จจริงหรือมโนทัศน์ต่อสิ่งที่เด็กต้องการหาคำตอบโดยให้ตรงความหมายชัดเจน ขณะเดียวกันครูควรคอยสังเกตว่ามีเด็กคนไหนที่มีความกระตือรือร้น สนใจต่อปัญหาที่ทำมาน้อยเพียงใด ครูควรมุ่งให้เด็กได้รับความสนุกสนานในขณะที่เรียน ทำให้เด็กพอใจและสามารถใช้แหล่งอ้างอิงเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงได้ การให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียน เช่น การอภิปราย การทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงละคร และการประเมินผลกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดคุณธรรมของการทำงานร่วมกัน สำหรับแรงจูงใจที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ คือ การที่เด็กได้พบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จะทำให้เด็กเกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจจากข้อความรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีวุฒิภาวะทางสติปัญญาเพิ่มขึ้น หลักการเรียนรู้ต้องอาศัยโครงสร้างเนื้อหาที่ง่ายต่อการเข้าใจ ไม่กำกวม บทเรียนทุกหน่วยที่กำหนดในการเรียนรู้ทั้งรายวันและ โครงการระยะยาวต้องก่อให้เกิดมโนทัศน์ที่สำคัญและให้ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นและสำคัญต่อผู้เรียน นอกจากนี้หลักการเรียนรู้ยังจะต้องได้รับการเสริมแรง ซึ่งบราวน์ กล่าวว่า การเสริมแรงอาจทำได้หลายทาง การชมเชยด้วยวาจา กิริยาท่าทาง การให้รางวัลด้วยสิ่งของ เป็นการเสริมแรงทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น พฤติกรรมของผู้เรียนจะเปลี่ยนไปในทางที่ดี ผู้เรียนจะรักการเรียน ขณะเดียวกันครูจำเป็นต้อง

ต้องชี้ให้ผู้เรียนมองเห็นข้อบกพร่องในการเรียนของผู้เรียนเองด้วยเหมือนกัน และหลักการเรียนขั้นสุดท้ายคือต้องอาศัยการฝึกฝนทบทวน การทบทวนฝึกฝนจะช่วยให้ความรู้ของผู้เรียนคงทนอยู่ได้ เพราะเนื้อหาในวิชาเศรษฐศาสตร์รวมถึงวิชาสังคมศึกษาทั่วไปจะไม่ใช่ว่าต้องเรียนรู้ด้วยความเข้าใจเพียงอย่างเดียว บางเรื่องก็ต้องอาศัยความจำด้วยเหมือนกัน ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวทางเหล่านี้มาใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจ ให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนโดยการใช้วิธีการสนทนา ชักถามนำเข้าสู่ประเด็นโดยใช้เหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การแจ้งจุดประสงค์ของบทเรียน โดยการให้นักเรียนทราบถึงผลการเรียนและแนวทางในการเรียนรู้ โดยได้เสนอแนะไว้ในคู่มือนักเรียนในแต่ละชุดการสอน การสร้างความคิดรวบยอดโดยการปฏิบัติกิจกรรมประกอบการอภิปรายซักถาม เสนอบทเรียนใหม่โดยใช้อุปกรณ์กระตุ้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจากใบกิจกรรม โดยการทำกิจกรรมร่วมกันภายในกลุ่มและบันทึกผลการทำกิจกรรมในใบบันทึกกิจกรรมและให้นักเรียนออกมาอภิปรายหน้าชั้นเรียน การสรุปเนื้อหาและประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากบทเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความคิดรวบยอดไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ขั้นตอนสุดท้ายเป็นขั้นประเมินพฤติกรรม คือ การวัดและประเมินพฤติกรรมหรือผลงานที่นักเรียนทำ เพื่อทดสอบว่าพฤติกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติจากการเรียนด้วยชุดการสอนนั้น ได้ผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนนั้นเพียงใด โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงกล่าวได้ว่าชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นชุดการสอนที่ผ่านขั้นตอนการผลิตที่เป็นระบบ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะ มีความเข้าใจในบทเรียนตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ เป็นผลทำให้ชุดการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐศาสตร์ครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นี้มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดและสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

การสอนโดยใช้ชุดการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐศาสตร์ครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นี้มีประสิทธิภาพ 90.00/86.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปณตพร โจทย์กิ่ง (2530) ได้สร้างชุดการสอน กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่อง ศาสนา สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการสอนกับการสอนปกติในโรงเรียนเชิงชุมราษฎร์นุกูล สกลนคร กับนักเรียนจำนวน 120 คน แบ่งเป็น 4 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 30 คน ผลการวิจัย ปรากฏว่าชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 88.69 / 80.11 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยชุดการสอนกับการสอนปกติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับผลการศึกษามลิวลีย์ สาระคง (2532) ได้ทำวิจัยเรื่อง การสร้างชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพ วิชาสังคมศึกษา

ส 204 (เพื่อนบ้านของเรา) เรื่อง “ลักษณะวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของประชาชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ผลปรากฏว่า ชุดการสอนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของธีระ ผดุงศักดิ์ชยกุล (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการทดลองปรากฏว่า ชุดการสอนแบบกิจกรรมกลุ่มที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 79.50 / 84.17 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากชุดการสอนเพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 50 จากคะแนนทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปได้ว่าชุดการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐศาสตร์ครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นี้มีประสิทธิภาพ 90.00/86.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่ใช้ชุดการสอน ดังนี้
ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการสอนสามารถมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นได้ ดังนั้นผู้บริหารและฝ่ายวิชาการหรือผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียน ควรส่งเสริมและให้การสนับสนุนในการผลิตและนำชุดการสอนมาใช้ในโรงเรียน
2. ชุดการสอนเป็นชุดสื่อประสมเป็นสื่อการสอนที่มีประโยชน์ และมีประสิทธิภาพมีการผลิตอย่างเป็นระบบ เป็นการนำสื่อการเรียนหลายๆ อย่างมาสัมพันธ์กัน และมีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน ดังนั้น ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรจัดให้ครูได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ความรู้ในการผลิตชุดการสอนที่สามารถนำไปใช้สอนได้
3. ครูผู้สอน อาจจะศึกษาหรือนำชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้ประกอบการสอนหรือศึกษาแนวทางการสร้างชุดการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐศาสตร์ครอบครัว และนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างชุดการสอนในเนื้อหาใหม่
4. ในการนำชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้ควรปฏิบัติดังนี้
 - 4.1 ครูผู้สอนควรเตรียมตัวให้พร้อม โดยศึกษารายละเอียด ทำความเข้าใจกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมของชุดการสอนแต่ละชุดก่อน

4.2 ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมให้ครบตามที่ได้ระบุไว้ในชุดการสอนแต่ละชุด โดยดำเนินการสอนตามแผนการสอนในคู่มือครู และควรดูแลการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด ให้คำแนะนำและช่วยเหลือเมื่อนักเรียนประสบปัญหา เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปอย่างต่อเนื่องบรรลุจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ในการทำกิจกรรมครูควรทบทวนความเข้าใจในการปฏิบัติกิจกรรมให้ถูกต้อง ก่อนและก่อนการทำแบบทดสอบครูควรสรุปเนื้อหาในแต่ละชุดการสอนให้นักเรียน เพื่อนักเรียนจะได้สรุปเป็นความคิดรวบยอดของแต่ละคนแล้วจึงไปทำแบบทดสอบประจำชุดการสอน

4.4 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอนทุกครั้ง ครูควรอธิบายให้นักเรียนเข้าใจขั้นตอนการเรียนการสอน และควรชี้แจงให้นักเรียนร่วมมือกันทำงานให้สำเร็จอย่างรวดเร็วและถูกต้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

1. ควรมีการสร้างชุดการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ในเรื่องอื่น ๆ และในระดับชั้นต่าง ๆ เพื่อสำหรับเป็นแนวทางนำไปใช้ในการสอนจริง
2. ควรนำชุดการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ เรื่องเศรษฐศาสตร์ครอบครัว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไว้ใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ที่มีสภาพแวดล้อมที่กว้างขึ้น
3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของชุดการสอน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างชุดการสอน
4. ควรศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการสอนโดยใช้ชุดการสอน